

DANIČA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XI.

V Ljubljani 1. maliga travna 1858.

List 7.

Kristusove besede na križu.

Kralj nebeški. Jezus mili!
Križan milo se glasiš.
In morivcam, te morili.
Vse žaljenje odpustiš;
Prosiš za-nje v toljki sili:
„Oče, daj jim grehe obriš!“

Dizma. hudodelnik. vpije
Svojih grehov ves skesan:
Zbriši moje hudobije,
Nagni se na mojo stran!
'z ust se ti beseda zlije:
„V raji s mano boš ta dan!“

Vidiš mater tiho stati
Solzno v smertni bolečin',
Slišiš Janeza zdih'vati.
Kličesh s križa visocin':
„Janez, glej, tu tvoja mati!
Zena, glej, tu tvoj je sin!“

Tvoje rane hude. skleče.
Grozno vpitje krog in krog.
Rešnja kri po tebi teče.
Poln mertvaških si nadlog.
Tvoje serce milo reče:
„Kaj zapustil si me Bog?“

Grenka smert pri tvoji glavi.
Zeja huda v smertnim čas'.
Zeja te po miru, spravi.
Zeja te zveličat' nas.
V britki žeji in težavi:
„Zeja'n sim!“ zdihneš, mili glas!

Jezus, teb' je naloženo.
Podučit' nas reve vse.
In s kervi predrago ceno,
Nas odrešit' grešnike:
Vidiš, de je vsu storjeno.
Rečeš: „Dokončano je!“

Glava sveta se nagnila.
Hladno tvoje je telo.
Prejden duša se ločila.
Praviš zadnjič še glasno:
„Tebi Oče, roka mila!
Svojo dušo dam v roko!“

O poglej. moj Jezus! mene.
Mene revo, grešno stvar;
Moje serce bije, žene
Dat' se ti v hvaležni dar.
Smil' se duše zadolžene.
Ne zaverzi me nikar.

Svoje grehe obžalujem.
Tvoje smerti, vém. sim kriv.
Pokorim se. se strahujem.
Za-Te merjem in sim živ.
K teb', roké, serce vzdigujem:
Jezus, bod' mi milostljiv! Marešič.

Véliki petik.

Križ kervav prot nebu se dviguje.
Sin Neskončniga na njem umira.
V stran razbojnik levi se ozira.
V sercu. joj, se Bogu togotuje! —

Milo grešnik desni tu zdihuje,
V Jezusa solzne oči vpira.
Iše še na zadnjo uro mira.
Dušo v roke Večnemu zročuje.

Vidi Jezusa obličje bledo,
Sliši milo z njega ust besedo:
„Danes še boš z mano v raju gori.“ —

Stvarnik je pribit na križ visoki.
Tečejo iz ran kervi potoki.
Grešnik tudi ti zdaj greh pokori! J. Bilc.

Pismo visokočastitiga misijonarja

gosp. Naceta Mraka do njih očeta iz Amerike.

Eagle town 5. listop. 1857.

Ljubi oče!

(Konec.)

Nekaj posebniga so tukaj divji golobje; morebiti ne bote verjeli. pa je resnica. Malo manji so kot tam (na

Krajnskim), imajo pa dolg rep. in jih je včasih grozno veliko; pomladi pridejo, jeseni gredo. Lansko pomlad, ko je bilo veliko žerov (?), so tukaj gnejzda imeli. Navado imajo, kjer je smrečje, vsi vkup gnejzda narediti. Včasih jih je na enim drevesu petdeset, celo sto gnejzd, in več ur hodá deleč. Ko so bili mladi godni, so vsi Indijani šli na lov z žaklji, možje, žene in otroci, so več dni v gozdu prebili, tam spali in golobe jedli, le mladiče. Nekoga sim vprašal, koliko jih je dobil, in rekel je de 1.500. Šel je na drevo in jih je z dolgo palico iz gnejzd na tla metal, žena jih je pa pobirala. (Tako mečejo na tla uboge mladiče divjaki, vi poredni krajnski dečki pa ne smete tako neusmiljeno delati! Vr.) Solili so jih, kuhali, jedli, in njih mast namesto masla imeli. Zanesljivo rečem, de je bilo več Indijanov ko iz šestdeset hiš; ko bi jih vsaka hiša le 1.500 imela, bi jih bilo 90.000 pobitih, pa lahko rečem 100.000; in kjer je bil tudi le en sam mladič v enim gnejzdu, je moglo biti 200.000 starih. Koliko je bilo pa mladih, ki so zleteli; zares trume, de se prav za prav nebo pokriva, morebiti pol milijona starih, ali pa več je bilo tod okoli.

Hočem vam še povedati, kako se po jezeru s čolnam vozim. Jezero, kjer sim jest, je tako veliko kot terzaško morje, in se mu le zato jezero pravi, ker voda ni slana. Valovi so včasih tudi veliki, pa ne celo kakor na velikim morjih. Neki Anglež je prerajtal, de je nar večji zmed valov v Muji 40 čevljev visok in 600 čevljev dolg, kakor velika barka, ki jo na Angleškem delajo, in morebiti tako visok kakor vaša hiša, ali pa še višji. Grozno je doli v vodno dolino pogledati, ko je barka verhi valova! Moj čoln je 20 čevljev dolg, in ima dvoje jadro, lahko nese 15 centov. Včasih sim sam v njem, včasih imam Indijane. Eden mora zadej sedeti in ga kermariti, eden na jadra gledati in po vetru jih ravnati. So kakor jih imajo ribči v Terstu. Dvakrat sim bil v smertni nevarnosti in sim mislil, zdaj je konec. Predlansko jesen sim bil z Indijani v čolnu, 24 čevljev dolgim. Hud je bil jug, valovi veliki, in je medlo. Mislite s, valov do vaše strehe, in ko čoln pride v sredo, se voda z verha v čoln zlije in zadnji konec napolni, v sredi pa je bilo veliko žakljev krompirja, tako de voda ni hitro po celim čolnu planila, temuč po njem zlezla in je bilo pol čolna vode. Ti čolni niso pokriti, barke so pa pokrite in utegne voda čez leteti, pa noter ne gré. Zdaj smo začeli v vodo metati krompir in nekaj sodov, potem vodo iz čolna, in odšli smo zdravi. Neki Indijan je bil ob um, nič več ne vé, kaj početi; podam mu škap in rečem: Tukaj vodo ven plóvi, in potem je delal. — Drujokrat, lansko jesen, sim bil v majhni barki, ki je nesla 20 sežnjev derv. Po noči začne veter in sneg, in na enkrat je bilo nad pol barke vode. Pri verhu ni bila prav zadelana, in ko jo veter nagne, je voda noter šla. Ko se zbudim, vidim v hišici, kjer smo ležali, truge v vodi plavati; grozno se vstrašim, se hitro oblečem in kričim Indijanam, de naj vse, kar je v barki, v vodo pomečejo, naj popred derva, in potem naj vodo spredej in

zadej ven plóvejo. Ko tako delamo, pride kapitan, indijansk fant, in pravi: „V barki je zmiraj več vode“. Kakor nož mi te besede serce presunejo, ako ravno sim sam vidil, de ni tako. Drug Indijan sem ter tje hodi in pravi: „Vse je zastonj, — zgubljeni smo!“ in noče več delati. Mi pa smo vodo izpljuskali, in — Bog bodi hvaljen! — ni je bilo več; ali eno jadro je bilo raztergano, in celi dan gremo, de ne vemo kam, ker je medlo. Proti večeru pridemo bliz zemlje in vidimo hiše. Zdaj se nam je serce ohladilo; menim de Kolomb (iznajdivec Amerike) ni bil bolj vesel, ko je suho vidil. Strašno je biti v takim; vihar buči, valovi v barko luskajo, ki je skor polna vode, k temu pa misel: zdaj bo treba umreti....

Spomladi so bili škof tukaj, v. č. gosp. Baraga, in so birmali. Prišli so bili v majhnim čolni z Indijani. Kerstil sim nekaj nevernikov. To so bili veseli Indijani; od vsih krajev so vreli skupaj, vidit velikiga černosuknjarja, kakor imenujejo škofa. Pač je drugač tukaj, kot pri vas; ni jih bilo duhovnov, de bi škofu stregli, sam sim bil, pa je vendar bilo lepo. Pridigovali so jim po indijansko, in bili so skorej teden tukaj, potem se zopet v majhnim čolnu nazaj podajo. Enkrat sim jih bil šel domú obiskat. Pač je revna škofijska cerkev; lepsi so bile naše indijanske cerkvice. Kakošna pa je škofja hiša? Je nimajo; sama majhna stanovanilnica pri jezuitarjih, to je bilo vse, in živež morajo plačevati. Jest sim zmiraj zdrav in terden. Študenta imam za kuharja, ki je Nmec iz Hanovera; ko se bo malo izučil, ga bodo škof duhovniga posvetili in mi bo pomagal tukaj. — Imamo že zimo; pretečeniga mesca 23., 24. listop. je že tako merzlo, ko na Krajnskim ko je nar hujši, 10 stopinj pod ničlo. Po zimi je včas tako mrz, de živo srebro zmerzuje, 20 do 30 stopinj mraza. Sneg je skorej zmiraj suh, in nosim opanke in veliko nogovic v njih. Tukaj vam pošljem obris celiga misijona, in kjer so gospod Lavtižar. — Molite za-me in za moje Indijane, de bi se ošabni neverniki in krivoverci ponižali in pravo vero spoznali. (Napis: Rev. Ign. Mrak, Eagle town, Michigan, United St. of America.) Vaš Nace.

Kaj nas bo letas sv. Jožef naučil?

Obhajali smo undan sv. Jožefa, Jezusoviga preljubljeniga rednika, čistiga ženina Marije Device, patrona ilirskiga kraljestva, velikiga pomočnika ob zadnji uri, zavetnika rokodelskih družb in posebniga prijatla vsih delavnih in rokodelskih ljudi. Mati katoliška Cerkev ga visoko časti, zato pa tudi ravno tako njeni dobri otroci. Kdo ošteje kerstne imena, po njem imenovane, cerkve, altarje, podobe njemu posvečene. Sv. Jožef je ime, ki ga slehern verin kristjan z nekim posebnim veseljem in sladkostjo izgovarja in izgovarjati sliši. Kako priserčne so besede, ki si jih velikrat slišal iz ust svoje verne in bogoljubne matere: JEZUS, MARIJA, JOŽEF. Pač je mogel sv. Jožef lepo živeti, de ga je Bog svojimu Edinorojenimu rednika, tako rekoč, očeta na zemlji zvolil. Sv. Bazili, v premišljevanje njegovih čednost zatopljen, kliče ves začuden: „Kteri angelj, kteri svetnik je pač to gnado zaslužil, de bi ga bil Bog svojimu Sinu rednika — očeta — zvolil? Bog je sv. Jožefu s tem veči čast skazal, kot očakam, prerokam in aposteljnjam; ker ti so bili le služabniki Kristusovi, sv. Jozef pa je bil rednik — oče — njegov imenovan“. Enako govori tudi učeni, pa pobožni J. Gerson: „O čudež neprimerljivi! Mati Božja, kraljica nebeska, imenuje sv. Jožefa svojiga Gospoda, večlovečeni Sin Božji pa svojiga Očeta, ter mu je pokoren“.

Vprašanje pa se nam nastavlja: Kako je sv. Jožef, tako ubožniga stanú, toliko čast dosegel? „On je bil pravičen“, nam pravi sv. pismo; in sv. Janez Zlatoust te besede razlaga: „Mož, ki je imel vse čednosti“. To je popis celiga njegoviga življenja. Kaj je pa vendar počel ta „pravičeni“ mož, ki se tako malo od njega bere in je vendar

tako visok in častitljiv bil; on tako molčeč, tako tih, s tako pomenljivim obrazom v svoje delo obrnjen? Odgovor: Sv. Jožef je premišljeval. Ako letas to čednost za sv. Jožefam sebi posnamemo, smo zadosti pridobili, zakaj premišljevanje je zaklad nezmernih dobrot. Blagor mu, kdor zna in hoče premišljevati.

Premišljevati se pravi, si kako versko resnico ali čednost odbrati, jo zvesto pretuhtovati, po njenim bistvu jo preudarjati, si jo k sercu vzeti, in zveličavne nauke in pravila za svoje življenje iz nje posnemati. Pri premišljevanju imajo tri moči naše duše opraviti: spomin, um in volja. Znano je, de spomin je moč naše duše, ktera ohrani ali se spomni na to, kar je vidila in slišala; z umam človek reči spoznava Boga in njegove stvari, presojuje, dobro od hudiga loči; volja pa nam je dana, de bi človek radovoljno tisto odbral in storil, kar je dobro, hudiga se pa varoval. Pri premišljevanju tedaj nam spomin versko resnico ali čednost dá in pred oči stavi, ktero naj premišljujemo; um jo pretehtuje in preiskuje po mnogih stranéh; volja pa se nagne k dobrimu, ker je um dobriga prepričan, ter obuduje čednosti in dobre sklepe, in vsaktere koristne reči iz premišljevanje resnice posname. To je zares lepa, prelepa umetnost. Nar boljši učenik pri premišljevanju je sv. Duh, kteri te bo v kratkim naučil bolje premišljevati kot vse bukve, ako imaš čisto serce in dobro voljo. Torej zamore sleherni človek premišljevati. Priprosta keršenica je pogosto boljši premišljevalka kakor pa učeni možje, ki debele bukve beró in pišejo. Zares lahka, pa zlahtna reč je tedaj premišljevanje! Tukaj zamore vsak učen biti. Koliko svetnikov in svetnic cerke ni poznalo, in so vendar tako visoko stopnjo v svetosti dosegli — ravno s premišljevanjem.

Veliko bi se dalo pisati od lepote in imenitnosti premišljevanja, ker tvarina premišljevanja je vse, kar je dobriga, svetiga, visokiga, Božjiga. Boga in njegove neskončne popolnamosti; Jezusa Kristusa in njegovo sveto življenje in smert, večne resnice sv. vere itd. zamoreš premišljevati; zares sami izvoljeni v kraljestvu Božjim nimajo kej višjiga gledati in premišljevati. Veliko bi se dalo pisati od tehtnosti premišljevanja, zakaj človek bo toliko svetejši, kolikor veči je njegovo spoznanje Božje, kolikor bolj je verskih resnic prepričan, kolikor bolj od zgleda Jezusoviga razsvitljen. Vse to pa se doseže v premišljevanju; ker v premišljevanju se vera poživi, duh ogreje, serce se s svetimi rečmi napolni, volja pa se za vse dobro pridobi. Tukaj dela prav posebno gnada Božja, ki premišljevalca razsvetli, mu vrata k resnici odpre in ga v vsim dobrim poterdi, de v kratkim doseže tisto učenost, ki je visoko povzdignjena nad posvetnih napuhnjeno učenost, in to učenost imajo sveti v svoji oblasti. Veliko bi se dalo povedati od koristnosti premišljevanja. Um in volja sta si v tesni zvezi; ako je um razsvitljen in kake resnice popolnoma prepričan, se volja potem rada podverže. Tako prepričanje pa se doseže ravno v premišljevanju. Torej opominja sv. Duh: „Premišljuj vedno zapovedi Gospodove in vadi se pridno v njegovih postavah, in on ti bo serce dal, in dobil boš veselje do modrosti“. (Sir. 6, 37.) Ni skorej mogoče, de bi se človek goropadno pregrešil, kteri rad premišluje. Kdor pa premišljevanje opusti, lahko Boga spred oči zgubi, se pogrezne v mlačnost, poslednjič v neobčutnost in bo zanikern sužinj hudih nagujenj. Namesti dobriga začne hudo premišljevati, in potem gre v grehu tako naprej kakor bi napredoval v čednosti, ako bi bil na njeni poti ostal in jo premišljeval. O groza čez grozo, kdor začne grešne reči premišljevati in se v njih razveseljevati!

Začni tedaj, ljubi bravec, sveto premišljevanje in nikar ga ne opusti. Premišljevanje v svoji koristnosti preseže celó še ustno molitev, torej so papež Benedikt XIV. popolnoma odpustke dodelili tistim, ki se v premišljevanju vadijo, ktere zamorejo vsak mesec enkrat doseči, ako pobožno svete zakramente prejmejo in v namen sv. Očeta za

povišanje svete Cerkve molijo. Posvetovaj se tedaj, kristjan, sam s seboj, ali pa s svojim spovednikom, kako bi storil, da bi zraven molitve tudi premišljevali začel, postavim 30 ali saj 15 minut na dan, ali po okolišinah saj nekoliko — boljši malo kakor nič.

Kako pa premišljevali? Pred premišljevanjem si odvoli resnico, ki jo hočeš premišljevali; ako znaš brati, utegneš od nje poprej kej brati; moli očenaš v čast sv. Duhu in začni preudarjati s pomočjo trojnih moči, spomina, uma in volje. Vzemi si vsako resnico k sercu, posnemaj iz nje primerne čednosti, kakor ljubezen, žalost nad greham, strah, začudenje, serčnost v dobrim, dobre sklepe, beg pred greham in grešnimi priložnostimi itd. Mōli k sklepu zopet očenaš, da bi ti sv. Duh dal sad doseči, ki ti je pognal iz tvojiga zveličavniga premišljevanja. Ako si, postavim, odbeješ v premišljevanje skrivnost: „Jesus za nas kervav pot potil“, poprašuj se: 1) Kdo kervav pot poti? Kristus, kralj nebes in zemlje, modrost Očetova... 2) Od koga je kervav pot potil? Od prevelike žalosti — nar bolj zavolj grešnikov, tedaj tudi zavolj moje terdovratnosti... 3) Za koga žaluje? Za nas, da bi nam na vekomaj ne bilo treba tarnati, z zobmi škripati v zunanjih temah... 4) Po kom terpi? Po tistih, ki so bili njegova lastina. 5) Kdaj terpi? V cvetu svojih let, ko človek sicer nar bolj svoje življenje ljubi... 6) Kje? Pred vsimi narodi... 7) Kako? Z nezumno poterpežljivostjo, ves pokoren in vdan. — Kako sim bil pa jest v terpljenji? Ali nisim z nepoterpežljivostjo vsiga sadū zgubil, ali si še strahovanja nakopal? Kako bom pa v prihodnje terpel? Sim bil tudi jest žalostin zavolj greha? Se ga nisim včasī še z veseljem spomnil? Ali se celō z njim hvalil? Ali tudi jest spim in dremļem, kakor aposteljni, ko služabniki Božji nad greham žalujejo? Ali celō k Jezusovim sovražnikom potegnem, da bi Njega po Iškarijotovo izdal? — O Jezus kako britko mi je pri sercu, da si ti zame bil tolikanj žalosten. „O moj brat Jonatan, ti nar lepši in ljubeznjivši (zmed vsih ljudi), kako me boli“, da te vidim tako žalostniga. — Bodi hvaljen in češen, o Jezus, ker si se žalosti podvergel, da bi nas razveselil... „O Gospod, ako kdaj tvojo dobroto pozabim, naj se mi jezik k nebezu prisuši“. — Bolečina in žalost me presunuje, kesām se iz serčne globočine svojih grehov, ki so tvoje serce tako silno in neusmiljeno razžalostili. — O Jezus, vdeleži me gnad, ki si jih nam pridobil s svojim kervavim potam, žalovanjem in britkostmi na Oljski gori. Vaje: a) Dans hočem ostati na Oljski gori s svojimi mislimi pri vsih delih. b) Ako se mi kaj težavniga priméri, se bom spomnil na Jezusovo žalost na Oljski gori in bom voljno prenesel, iskal bom pomoči pri Stvarniku in ne pri stvaréh. c) Jezusu za ljubo se hočem dans kakimu veselju ali dopadljivosti odpovedati. d) Ta in ta moja huda navada je Jezusu na Oljski gori nar večī britkosti delala; hočem jo z Božjo pomočjo odsihmal zapustiti. Bog mi pomagaj k temu sklepu! Bog me obvari vsaciga greha! itd.

O koliko se dá misliti čez vsako čednost in resnico! Premišljevali zamoreš mnogotere besede sv. pisma, p.: „Nič nečistiga ne pojde v Božje kraljestvo“. Odbrati si zamoreš kaj iz nedeljskiga evangelja, pridige, iz očenaša ali druge molitve, iz življenja Matere Božje, sv. Janeza kerstnika, sv. Alojzja, sv. Katarine, ali drugjiga svetnika ali svetnice Božje.

Učil te bo pa to vse bolj sv. Duh, kot te besede, ako si ponižin in njegovo navdajanje poslušāš in imaš dobro voljo. Priporočuj se pa tudi velikimu premišljevalcu sv. Jožefu, zlasti ti, delavni človek, da se naučiš tudi pri svojih delih kaj svetiga, koristniga premišljevali kakor sv. Jožef. Kaj dobro in zaslužno mora biti namreč ročno delo s premišljevanjem sklenjeno, kakor je bilo pri sv. Jožefu, ker si je bil on tesaje toliko plačilo zaslužil.

Ali je pa dandanašnji tudi tako? Ali ni zdaj tacih rokodelcov dosti, posebno tam, kjer ni rokodelskih družb, ali

pa za nje ne marajo, da sv. Jožefu ravno nasproti delajo, ki se trudijo in trudijo, ki delajo po dnevi in po noči, ob nedeljah in praznikih svoj pot naprej; pa se vender komej živé, in si zraven tega še ravno pot v pekel gladijo? Nasledvajo vender sv. Jožefa, naj se ozirajo pri svojim delu na Jezusa, ter naj dajo Bogu, kar je Božjiga, in bodo imeli cudodelniga pomočnika Jezusa, kakor sv. Jožef, in potem se jim tudi blagoslov Božji zanesljivo ne bo pogrešal. Delaj tedaj tako kakor sv. Jožef, o keršanski rokodelc in delavec, posvečuj dan Gospodov, bodi pravičin, poterpežljiv, pridin, ne zapravļaj, ne preklinjaj, in sklepaj delo z zveličavnim premišljevanjem. Postavi si pred oči, postavi si v serce sv. križ, Jezusa, in oziraj se pogostama nanj. Poskusi, in spoznal boš, da tako delaje se boš bolj opomogel in vterdil, kakor kdo vé s katero rečjo. Delo ti bo šlo bolje od rok in bo več teka imelo; nezadovoljnost, nevolja, huda terma, kletev, kreg in prepir, zmerjanje in druge take ostudnice in prasice bodo mogle kar zaporedama bežati iz tvoje delavnice in hiše, — blagor potlej tebi, srečin boš!

Nasledvajmo tedaj sv. Jožefa, in pomagal nam bo s svojo mogočno prošnjo — zdaj — in posebno ob naši zadnji uri, da enkrat srečno, zveličavno umerjemo, kakor on — na strani z Jezusam in Marijo.

Koliko je djanje ss. Cirila in Metoda segalo med Slovence.

Spisal P. Hieinger.

O tem vprašanji je bilo že marsikaj pisano po naših časnikih; vender je bila reč le bolj na verhu pušena. Mislim, da se odgovor zamore dati še nekoliko bolj določno, ako se vse dotične spričbe bolj pretresejo. Mnogo tvarine za ta odgovor je donesel dr. Ginz el v bukvah: „Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method“; pa tudi od drugod bi se utegnilo kaj pridjati. Ne bo napačno, tukaj pisati več od tega, ker se pripravlja tisučletno obhajanje prihoda ss. Cirila in Metoda.

Pervo se mora pomniti, da keršanstvo o prihodu novoslovenskih rodov ni bilo celama zaterto v naših krajih, ker prejšnjih stanovavcov mnogo je bilo ostalo. Drugo se mora ohraniti pred očmi, da iz noviga se je sveta vera na severni strani Drave zasadila po solnograških nadškofih, na južni strani pa po oglejskih patriarhah. Djanje solnograških višjih pastirjev se zadosti obilno razlaga v spisu neimenovaniga pisatelja iz l. 873 (Anonymi Salisb. a. 873 historia Conversionis Carentanorum, pri Kopitarji v „Glagolita Clozianus“, tudi v „Ginzels-geschichte der Slavenapostel“ Anhang str. 46). Za trud oglejskih patriarhov pa se ne nahaja nič obsirniga; razun splošniga izročila so tehtne o tem kratke besede v življenji sv. Pavlina patriarha, kjer je povedano, da je on po evangelijskim oznanovanji korotanske ljudstva in sosednje narode pripeljal k Kristusovi veri. (Bollandi Acta Sanctorum. m. Jan. tom. I. 713). Da je Drava mejila djanje obojnih cerkvenih pastirjev, se kaže pa jasno iz popisa spreobertitve Korotanov, in še bolj iz določitve cesarja Karola veliciga l. 811. (Glej Valvazor VIII. str. 630). Sicer ko bi se stare oglejske listine v beneškim, videmskim, in zlasti v čevdat-skim arhivu bolj na tanko preiskale, gotovo bi se moglo kaj več slovenskih reči razodeti, kakor pa jih je znanih do slej.

Kar se tedaj posebej tiče djanja slovenskih aposteljnov ss. Cirila in Metoda, je zadosti jasno iz dvojne legende (Legenda italica et moravica, pri dr. Ginzelu v Anhang I. str. 8. in 14), da ju je iz začetka l. 862 poklical sam moravski knez Rastislav, in da sta perve leta do 867 delala le na Moravskim. Na Panonskim je tisti čas, namreč l. 865, poleg spričevanja neimenovaniga pisatelja še neopovirama delal solnograški nadškof Adalvin, ter cerkve posvečeval knezu Kocelju. Še le pozneje, krog l. 867, je poleg druge legende (Legenda pannonica, pri dr.

Ginzelu v Anhang I. str. 26) panonski knez prosil papeža, naj mu Metoda dovoli učenika, morebiti je bilo to ravno takrat, ko sta šla apostoljska moza v Rim, kjer je s. Ciril l. 868 umerl. Papež Hadrijan je o tem potu s. Metoda postavil škofa čez Moravijo in Panonijo, ter je s tem obudil staro panonsko nadškofijo. Po takim je s. Metod začel delati v Panonii krog l. 870; morebiti pa je sveti mož poprej šel v jadransko Primorje, ker v nekem spisu o spreobrnitvi Korotancov se bere, da je prišel iz istrijske in dalmatinske strani v Panonijo. (Excerptum ex lib. de conv. Carent. pri dr. Ginzelu v Anhang I. str. 68). Ali pa se je s. Metod le čez kake leta obrnil v južno slovenske strani, ker bere se, da je l. 874 papež Janez VIII. horvaškiga vojvoda Muntimira v listu opominjal, naj se verne pod pastirsko skerb panonskiga škofa. (Kopitar v „Glagolita Clozianus“ str. 46). Na Panonskim je s. Metod delal do smerti kneza Kocelja, ki je bila l. 877; pozneje, l. 879, se on zopet prikaže na Moravskim pod knezom Svato-plukam, kakor je jasno iz listov papeža Janeza VIII. (pri dr. Ginzelu v Anhang I. str. 55—59). Na ta čas se ozira, kar piše neimenovani Solnogračan, da je bil Metod pregnan iz korotanskih strani, ter je šel v Moravijo, in ondi počiva. (Excerptum, de conv. Carent. pri dr. Ginzelu Anhang I. str. 68). Po tem je apostoljski mož šel v Rim se zagovarjat pred papežem Janezom VIII. zavoljo tožbe nemških škofov; slavno je preстал ondi sodbo, ter se je s papeževimi sporočili vernil zopet v Moravijo. Ne kaže, da bi se bil s. Metod zopet povračeval na Panonsko, ker je zdaj ondi premogla nemška oblast, kakor pričajo prejšnje besede neimenovaniga Solnogračana. Umerl pa je sv. Metod na Moravskim, kakor priča panonska legenda (pri dr. Ginzelu Anhang I. str. 31), in tudi delama neimenovani pisatelj, 6. mal. travna 885; pokopan je bil z veliko slovesnostjo poleg altarja velike cerkve v Devini ali Velehradu.

Iz tega, kar je tukaj ob kratkim povedano, je jasno, da oba apostoljska brata sta delala skupaj le na Moravskim, da pa s. Metod sam je po tem delal v Panonii in Moravii; manj jasno je, koliko de je delal nižje proti Dalmaciji, ali koliko de bi bil segal v Korotansko. Za Moravsko nam ni potreba preiskovanja; poglavitno vprašanje je za Panonsko.

Ko se v dneh s. Metoda govori od Panonije, se ne meni cela nekdanja dežela tega imena, temuč samo doljna ali izhodnja Panonija (Pannonia inferior, orientalis), kakor jo neimenovani Solnogračan na tanko določuje; gornja Panonija je namreč tisti čas spadala v slovensko ali posavsko Krajino med Savo in Dravo, kjer se imenujeta kneza Salaho in Braclav, in v posavsko Horvatijo, kjer se berejo vojvodi Ljudevit, Ratimar, Muntimir, Branimir. Meja doljne Panonije proti jugu je bila takrat Drava, kakor je veljala že poslednje rimske čase; Jeruzalemski potopis namreč pristavlja pri Petovii ali Ptujim: „Greš čez most, stopiš v doljno Panonijo“. Panonska meja proti zahodu pa so bile v rimskim času cetske gore; tiste so se štele od Donave poleg dunajskiga gojzda, dalje ob hribih, ki so med Anizo in Murico, in potem med Muro in Rabo, dalje pa čez Plač in Pohorje proti Savi; drugač se njih versta ne more lahko misliti, ker ste se mesti Flavium Solvense pri Lipnici, in Celeja ali Celje štele k Noriku, nasproti pa Petovium ali Ptuj k Panonii. Ravno tisti hribje so bili ob času s. Metoda panonski mejniki proti Karantanii ali Korotanu, ki je prav za prav obsegal ravno sredzemeljski Norikum. Vse to se da zadosti določno spričati iz neimenovaniga Solnogračana. Tistiga namen je namreč bil, sploh dokazati trud solnograških nadškofov za spreobrnitev korotanskiga naroda, posebno pa pojasniti njih duhovsko pravico čez doljno Panonijo nasproti s. Metodu; zato je on na drobno imenuje vse kraje, kjer koli so ondi solnograški visji pastirji Adalram, Luipram in Adalvin posvetili kersanske cerkve. Res de se marsikteri tistih krajev ne dajo dokazati za sedanji čas, ker jih je razrušila

madžarska sila kmalo po smerti sv. Metoda; pa mnogotere imena se snidajo še z današnjimi, in tako je mogoče še kaj pojasniti.

Naznanuje pa neimenovani Solnogračan, razun Nitrave ali Nitre unstran Donave, kraje: Previnov grad, pozneje Mosaburg ob reki Sali, zdaj Salavar, Businiza ali Pešnica, Bettovia ali Ptuj, Quinque basilicae ali Pečuh, Lindolveschichun ali Lendava, Keisi ali Kisek, Stradahu ali Straden, Ablanza ali Aflenz, Cella Unzatonis ali Wenigzell, Fiskere, Bistra ali Feistritz; ti kraji so nekaj na Ogerskim, nekaj na Štajerskim. Bodi si, da bi katero zmed teh imen ne bilo prav zadeto, vender Ptuj in Aflenz dajeta na tanko zahodnjo panonsko mejo, kakor je bila zgorej naznanjena. Čez to mejo pa solnograški neimenovanec ne daje nobeniga kraja na znanje, razun svete Marije v Gospejsveti, Liburnije nad Špitalam, in Undrime pri Sekovskim gradu; te kraje vender on stavi na Korotansko. Res de Mosaburg marsikteri, tudi dr. Ginzl, še izejo v koroškem Mozirji nad Celovcam, drugi pa v štajerskim Mozirji nad Savinjo; pa na Koroškem ni nobene reke Sale, štajerska Savinja tudi ne gre semkaj, ker je poleg boljših rokopisov pravo berilo Sala, ne Sana. (Primeri „Glagolita Clozianus“ str. 55.) Razun besed neimenovaniga Solnogračana, stavi Mosaburg med mesta, ki so na Ogerskim, prav jasno listina, izdana po cesarji Otonu II., in poterjena po kralji Filipu I. 1198; tako namreč šteje nekdanje solnograške posestva: Unkraj Rabe, Sabaria ali Subotise, Mosaburg, Salapinga, Quinque ecclesiae ali Pečuh. (Primeri Hansiz „Germania sacra“ II. str. 308 in d.). Obojo stran, korotansko in panonsko, so pozneji solnograški nadškofje tudi dobro ločili po svoji vladi; v tem času, ko je bil v Korotanu deželni škof Oswald, so bili na Panonskim v Mosaburgu nadmašniki Dominik, Svarnagal, Altfred in Ribbald, in vse višje cerkvene opravila sta obhajala sama nadškofa Luipram in Adalvin, kakor na drobno piše neimenovanec. Vse to kaže, da so se korotanske in panonske meje zadosti jasno razločevale v dneh sv. Metoda; in potem se tudi zamore precej določno dati odgovor, kako deleč je segalo djanje sv. Metoda med Slovence. (K. sl.)

Ogled po Slovenskim.

Iz Ljubljane. V. č. gosp. provikar, dr. Ign. Knobler, so pisali do v. č. korarja in semeniskiga vodja, gosp. Jan. Novak-a, in pravijo med drugim: „Ob začetku leta sim prišel iz Egipta v Neapel, kjer sim hudo in prav nevarno zbolel; vender je bila bolezen po posebni skerblijivosti zdravnikov premagana in zdaj sim na potu popolniga boljšanja, in upam, da do velike noči se bom že toliko ozdravil, da bom dalje v Rim popotval, in prihodnje poletje se zanasam, da bom tudi Vas v Ljubljani zamogel pozdraviti“. K sklepu v. č. gosp. želé kaj od svoje domačije zvediti, ker pravijo, da že davno niso nič iz Krajnskiga slišali, ne iz časnikov in ne drugači.

Z Gorenskiga, 15. sušca. (Konec.) Naj postavim v naslednjih versticah mal spominček na prezgodnji grob ranjčiga gosp. fajmoštra Antona Ljubiča.

Rodili so se ranjki v Žalni na Dolenskim 23. vel. trav. 1812, in mašnik posvečeni so bili v Ljubljani 13. vel. serp. 1837. Njih lepo truplo je obdajalo še veliko lepši dušo, kajti so bili vsi nadani blazih lastnost in goreči za vse dobro; res, gospod po Božji volji. Njih prevzvišenost, naš Milostni gospod knez in škof sami so dušne lastnosti kakor tudi telesne zmožnosti ranjeiga gospoda Ljubiča dobro poznali; odbrali so si jih bili, kakor sim večkrat iz zanesljivih ust slišal, že kakor bogoslovca za prihodnjiga svojiga dvorniga kaplana. Spoznavši pa, da bodo gosp. Ljubič v pastirstvu gotovo še več koristili škofi in domovini, so odstopili od prvotniga sklepa ter so jih poslali nar prej v Idrijo za beneficiata, potem v Grad (blejski), še pozneje pa

v Višnjogoro za duhovniga pomočnika. — Od tam so bili prestavljeni za fajmoštra v Turjak. Koliko časa so ondi dušni pastir bili, ne vém prav ravno dobro, vém pa, da so se mnogo trudili z odrejo mladine, ker so sami šolo imeli; tudi spričuje ondotna grajska kapelica (kakor farna cerkev) njihovo pobožno skerbljivost za olepšanje hiše Gospodove. Lepi altar, zmalan na presni zid, in sv. križev pot je med drugim sad njih ondotniga truda.

O vseh Svetih je minulo 3 leta, odkar je bila gosp. Ljubiču izročena selška fara. Težka naloga je pač slednjemu gosp. duhovnu služba v ti duhovni, kjer njeni farani so si večidel izvolili za svoje stanovališa visoke in sterne gore, ktere so že marsikterimu duhovnu zelo boleznii in smerti v serce zasadile. Koliko so ranjki tukaj imeli opraviti in skerbeti, je prav težko povedati. Pisarije in vredovanja so imeli na cente; zdaj to, zdaj uno. Akoravno pa so bili, bi djal, zasuti v opravila, kterih, kakor je znano, pri večicah farah nikoli ne manjka, so bili vendar vedno dobrovoljni in veseliga serca. Večkrat sim slišal reči: Ta gospod se ne imenujejo zastonj „Ljubič“, in to je bilo res.

Kakor pa so bili navadno zmiraj prijazniga lica, so bili vendar nevbogljivim ovcam tudi resnobin pastir, in so vsako napako faranov oestro grajali, ne že toliko na priznanci kolikor domá, kamor so klicali take, od kterih je bilo kaj nerodniga slišati. V vsem svojim djanji in nehanji so svetili faranam z lepim zgledam; naj lepši red je vladal pri njih v cerkvi in domá.

Marsikaj bi vedil v dokaz tega o njih povedati; naj rečem nekoliko. Dobro vedivši, da posebno iz dobro vravnane šole izvira mnogo mnogo koristniga za vsaki kraj, so si na vso moč prizadevali, tisto postaviti v dober stan, kolikor koli je bilo mogoče. Popravili in osnažili so celo šolsko poslopje, osnovali v tistim več novih sob, poskerbeli učeniku boljši dohodke, in faranam posebno lansko jesen, ko je bil po njih prizadetji dospel novi učenik, so naložili na vest dolžnosti zastran dobre izreje sebi izročene mladine, ter so vabili starše, naj pošiljajo otroke marljivo v šolo. — Lepo pobožnost Marijniga brezmadezniga serca, ktero so že njih ranjki sprednik vstanovili, kakor tudi sv. križev pot s sv. maso vred vsaki petik v postu so natanko dopolnivali in ohranili. — Vsako saboto večer so prišli z drugimi ljudmi vred k litanijam, in bili so tako v zgled marsikterimu mládnimu kristjanu, ki se še o nedeljah malo za popoldansko službo Božjo zmení. — Spovednica in leca sta jim bila kraja, kjer jih je bilo prav pogosto viditi. V postu so imeli navadno popoldan postne pridige, k kterim so ljudje tudi iz sosednjih fará zlo zahajali. — Olepšava cerkve jim je bila posebno pri sercu — ob kratkim: v malo letih svojiga bivanja v Selcih so mnogo doveršili, kar bo marsikterimu v korist, narveč pa gotovo njih v. č. gosp. nasledniku. Kdo bi pač ne želel takimu gospodu, doživeti poznih let, pa — človek misli eno, Bog stori drugo!

Pred tremi tedni so naenkrat precej hudo zboleli. Misliti je bilo vendar, da bolezni bo le kaj memgredočiga; ali vedno slabejše jim prihaja. De bi bili brez skerbi in tudi de bi dali svoji čedi lep zgled, se dajo previditi s sv. Rešnjim telesam. Ravno tisti dan po opravlilih v Selcih nazoč, jih obišem, in kakor sploh navadno, so me tudi zdaj prav prijazno sprejeli ter povabili, naj se k njihovi postelji vsedem. Ni jim bilo posebne nevarnosti znati, pravili pa so mi, kako jim zlo kri v glavo zalega, in de se bojijo, da bi se jim ne jelo blesti. Poslovivši se od njih bi bil vendar pred na svojo, kakor na njih smert mislil. Čas je prihajal, bolezen pa se tudi množila ter bila vedno bolj nevarna. De bi bili radi še ozdraveli, kdo se bo temu čudil? Pa tudi umreti se rajni niso bali. Večkrat v boleznii so rekli: Rad umerjeam, če je Božja volja tako. In res, bila je. Ker je bolezen vedno huje pritiskala, so se dali previditi s sv. zakramenti za umirajoče in so odslej mirno čakali spolnjenja Božje volje. Česar so se v pričetku boleznii bali, se je poslednje dni njih

življenja zgodilo: večkrat se jim je beseda kaj zmotila, pa kakor so v zdravji mislili le na svete reči, tako so tudi zmesani govorili le od cerkve, Marije, blagoslovov itd.

Farmani, kakor tudi mnogi mnogi njihovi prijatli so s skerbljivim sercam sledili in opráševali po nasledku boleznii: kolikor bolj pa se je tista na slabo obračala, toliko veči je bila žalost. V marsikaki hiši se je molilo, da bi Bog ohranil fari dobriga pastirja; zadnjo nedeljo pa je bilo v farni cerkvi celó sv. Rešnje telo očitno izpostavljeno, in farmani so hiteli od vsih strani, ter so pred Njim svoje goreče prošnje v serčnih molitvah za ozdravljenje ljubljeniga gospod očeta proti nebu pošiljali. Ali v bukvah previdnosti Božje je bilo sk'enjeno to, kar se je tudi zgodilo. V petik zvečer (12. t. m.) se je povernila njih duša tje, od kodar je izšla — v roke svojiga stvarnika.

Žalostno je odmevalo donenje zvonov z visocih verhov naših gorá, naznanovaje po daljnih in tihih dolinah duhovnim ovčicam ločenje ljubljeniga pastirja od njih čede. Od vsih strani so vreli ljudje skupaj, viditi še enkrat ono obličje, ki se je pred malo časam še tako prijazno svojim ovčicam nasprot smehljalo; — pokropit z blagoslovljeno vodo ono truplo, ki se je v življenji toliko trudilo za dušni blagor svojih; — moliti pred telesnimi ostanki rajniga gospod očeta za dušni pokoj njih duše. Po dnevi in po noči se ni zmanjkalo ljudi, ki so bili vsi vtopljeni v globoko žalost.

Pogreb je bil danes zjutraj ob 9. uri. Sila množice se je bilo skupaj sošlo; vsem se je brala na licu dušna otožnost in klavernost. Do 100 šolarčkov je z gorečimi svečicami svetilo rajnimu gospod očetu na zadnji poti k pokopališu, za njimi je sledilo 15 gg. duhovnov, z visokočastim starološkim gospod dekanam Francam Kramer-jem pred trugo, za trugo pa so se verstile neštevilne trume farmanov. Po skončanih duhovnih molitvah so stopili ravno imenovani visokočastiti gospod dekan na leco, in so govorili besede, ki so koj pri zacetku privabite potoke solz v oči poslušavcov. „Smert, — o nemila smert!“ so zaklicali. „kaj ti je storila selška fara, da ji zavdajaš tako nemile rane; komej 14 dni je še minulo, in že si vzela iz nje srede dva duhovna ter pokosila ju s svojo nemilo koso! Pred 14 dnevi sim bil tukaj in sim spremil svojiga serčniga prijatla k grobu. Velika žalost je navdajala mojo dušo in mi zapérala besede, ki sim vam jih hotel govoriti; pa kaj — moj prijatel, rajni čast, gosp. Janez Mulej, je smerti že vedno pričakoval, živel je v pokoji, bil ves bolehen in tako rekoč zrel za grob; ali kaj danes tu pred seboj vidimo? Kar ne bi bil mislil ne jest in gotovo ne kdo drugi, se je zgodilo. — visokočastitiga gosp. fajmoštra Ant. Ljubiča smo spremili na pokop v veliko žalost mojo, njegove zapušene matere, žlahte, farmanov in velikiga števila prijatlov. V štirih letih“, so nadaljevali, „se znajdem zdaj že četertikrat v tako žalostnim opravilu tukaj“. (Pred 4 leti so bili umerli ravno veliki teden prejsnji gosp. oče Fik, malo pred po zimi pa vpokojeni fajmošter iz Bukovšice.) Govorivši še dalje o smerti, kako ne dela ona v svoji neusmiljenosti nobeniga razločka, so prestopili od nje, ki je le spolnovavka Božje volje, na nezapodljive sklepe neskončno modriga Stvarnika, ter so djali: „Ne vém, ali nam je to, ker je začela duhovšina ljubljanske škofije tako zlo mreti, v kazin premajhniga spostovanja do duhovnov, ali nas Bog kliče s tem na pot poboljšanja; ali pa so zasluge posameznih vredne že plačila izvoljenih“. O rajnim gosp. Ljubiču jamejo zdaj govoriti, kako so bili blag in verl gospod, kako so si povsod, kjer so pastirovali, postavljali v sercih faranov spominke ljubezni, in od vsih krajev so enake spominke v svojim sercu seboj jemali. Koliko so pri vas storili, so djali dalje, vam ne bom pravil; predobro vam je vsem to znano. V zdravji in boleznii so vam bili v lep zgled; o tem spričuje spovednica, priznica, šola in sploh vse njih djanje. Spolnovali so vestno svoje dolžnosti, in de to tudi res spoznate, je pričala v boleznii rajniga gospod očeta vaša velika skerb in goreča mo-

litev za njih ozdravljenje, pa tudi zdaj so tega porok vaše obilne solze. „Pa kaj hočemo žalovati?“ rečejo tolažljivo dalje. „Lepo so ranjki živeli, lepo se za smert pripravili, — zanesljivo je bila spletena za njé že krona v svetih nebesih; zakaj verjemite mi: Kdor svojo dolžnost na tanko spolnuje, kdor si v pravičnih rečéh toliko ljubezen pridobi in poslednjič se reči zamore: Ne skerbí me umreti, — rad umrjem, če je tako Božja volja, — za taciga gotovo in za terdno smemo upati, de mu je pripravljeno rajsko plačilo izvoljenih.“ K sklepu so pred oči postavili še farmanam zadnjikrat njih rajniga gosp. fajmoštra, jih opomnili, de naj zvesto spolnujejo vse od ranjčiga prejete nauke, pa tudi opomnili jih k molitvi za nje, ko bi se kak madež človeške slabosti nad seboj imeli, de bi ga jim Božje neskončno usmiljenje zbrisalo. Tudi druge duhovne pastirje, žive in mertve, so pričujočim v pobožni spomin priporočili. Poslednjič so se visokočastiti gosp. dekan še sami z milimi besedami poslovili od ranjčiga gosp. Ljubiča in so sklenili svoj izverstni ogovor.

Po pridigi je bila črna sv. maša z leviti, med katero se je pela na koru nalaš za to žalostno opravilo osnovana nova pesem. Omenim, de gosp. dekan in pesnik sta si bila v duhu in mislih tako blizo skupaj, de bi skorej nihče dvomil ne bil, de si nista poprej eden drugimu svojih misel naznanila.

Ko je minula sv. maša, so zapeli zopet žalostni glasovi zvonov ter pridružili se petju „Libera“ okrog truge stoječih duhovnikov. Še male trenutke — in črna perst je zakrila našim telesnim očém za vselej umerljive ostanke občno ljubljeniga in spoštovaniga gospoda. Bog daj njih dušici uživati sladkosti svetiga raja! J. Levičnik.

Iz Tersta. Kar so pridni Teržani želeli, se jim spolnuje. Kapucinski samostan in cerkev se namreč že zida na višavi „Pontanares“ blizo terdnjave in gradú. Ta dobrotna naprava se bo z milimi darovi, zlasti teržaških prebivavcov po koncu spravila; podpisovali so po 1000, 500, 300 gold. in že imajo mende do 35.000 gold., s kacimi 18.000 gold. vmés, ki so jih že zazidali; treba bo zanesljivo še silo veliko, prejden bo vse dokončano. Ako bi bilo dosti spod palca, pravi mojster, de si upa že to leto vse poslopje pod streho spraviti. Sicer bo treba kakih 2 let, de bo vse čisto dokončano. Cerkev bo do 17 sežnjev dolga in kacih 14 široka in bo imela 7 altarjev; samostan pa 60 staničic ali celic. Zida jo kapucinski brat Francišk, ki je že v Veroni zidal cerkev in samostan, in bo neki silo lepa. Magistrat bo dal k nji novo cesto narediti.

Nova cerkev pri sv. Janezu pa je že dodelana, in 3 zvonovi za njo so bili v kratkim blagoslovljeni. Tamkej mislijo neki novo faro s 3 duhovni napraviti in s tem se bo velika nova fara pri sv. Antonu zmanjšala. — Drugo cerkev bodo zidali blizo kolodvora in obris za njo je že narejen. — Tudi je namenjena že davno nova cerkev na koncu „Aquadotto“, ktere izpeljava pa se zakasnuje. — Ne smemo pregledati še prelepiga djanja nekiga katoliškiga armenca, gosp. dr. Ananija, kteri bo dal na svoje lastne stroške zidati armensko katoliško cerkvico, ki bo do 40.000 gold. stala, in skorej bodo delo pričeli. Zdaj hodijo armenski katoliški duhovni, njih 2 ali 3, v druge katoliške cerkve maševati, ker se nimajo cerkve svojiga lastniga obreda. Iz tacih velikoserčnih in velicih dél, kakor tudi iz posebne dobrotnosti za misijone itd., je dosti očitno, de ima Terst veliko lepih duš.

Na Reki, 14. sušca. Lepo, rekel bi, vedno lepši, nadaljuje laški pridigar svoje pridige. Pridigoval je potem od obrekovanja in neizrečene škode, ki jo jezik napravi, ako se ne berzdá; od smerti pravičniga in od vernih duš v vicah, de bi jim pomagali, ker si same več pomagati ne morejo, z dobrimi deli, itd. Navadno se vselej tudi med pridigo milošnja pobira, česar pridigar posebej opomni. — Sploh se veselimo sred-posta. Še mi je dobro v spominu sredpostna sreda, kako so nas nekúaj silili gledat iti neko

znano in neumno vražo. Tu v Primorji pa imenujejo čertertik „salus populi“ — mende po kaki stari keršanski šegi. Ta dan se sploh bolje jé, otroci se pa zunej z otročjim orožjem bojujejo, in kar veselo kratkočasijo. Tudi Cerkev imenuje 4. postno nedeljo „Laetare t. j. veseli se“, ter nas s tem nekako k veselju, to je, k dušnimu veselju opominja. To nedeljo tudi blagoslové sv. Oče papež zlato rožo, ki Kristusa pomeni in se potem med mašo na altar postavi. Po navadi se potem pošlje kakimu keršanskimu vladarju. Cerkev pa v duhu vsakimu to rožo dá z besedami: Laetare! veseli se! Veseli se, kristjan! ki v tem zveličavnim času s to rožo za Kristusam hodiš; pol posta je minulo, kmali bo Velika noč. Blagor ti, če hodiš kraljevo pot, pot premagovanja in zatajevanja — čas praviga dušniga veselja je blizo! — Tisti pač bodo škodo terpeli, hudo bitko škodo, ki pravijo in jezika, de se ni treba postiti po duhu Cerkve, de se le zmérno živi, jé pa dobro; ne to kar v usta gre, ampak to kar iz ust pride, je greh. O kako si vender termoglav s takim slepim izgovoram. Sedež greha je serce. In v sredi tvojiga serca napuh in nepokoršina kraljuje, ki se noče materi Cerkvi podvreči; to je greh. Poglej mater, kaj bo storila svojimu otroku, ki sladkari? Ne misli sicer, de je malo sladkora že greh, temveč huda razvada, ker si z večkratnim sladkanjem nič ne odreče, zmiraj več poželjuje in bo poslednjič res razuzdan človek. Ravno tako dela Cerkev z nami. Ona nam to pa to prepové, de bi se zatajevati učili, de bi greha goltne počutke krotili, berzdali, pokorili ter se greha ložej obvarovali. Starši še posebno s tem grešé, če vpričo otrok zoper post govoré, in s svojim zgledam kažejo, de nič ne verujejo. Ni čuda potem, če so sčasama otroci v ti in v družih zapovedih vnemarni, kakor so njih stari.

Te dni smo obhajali praznik ss. Cirila in Metoda. Kaj de sta bila ta dva moža Slovanam sploh, vé vsak bolj izobražen Slovenec. Tedaj od tega nič. Njun spomin pa nam naproti kliče, de bi v veri terdni stali, de bi se vsi zedinili; kliče nam pa tudi naproti, de bi, ker sta slovenskimu jeziku toliko slavo pridobila, tega nikdar v nemar ne pustili, ali se ga celó sramovali. Kakor katoliškim kristjanam nam je Rim prvo mesto, središe vsiga keršanstva, vse, kamor se ozirati imamo; kakor deržavljanam nam je Dunaj, kjer biva naš posvetni gospodar, je Avstrija, ktere pravi udje smo — pa de moramo tudi taki biti in ostati, nam je treba tudi rodu svojimu dati, kar mu gre, de se bo mogel, ker ima enake pravice, dostojno zobraziti, in svoje mesto, ki ga ima v krogu avstrijsanskih ljudstev, vredno obderžati. — Tega nas opominjata sv. Ciril in Metod.

Vreme je še zmiraj tako pa tako. Lepo je sicer, pa še vedno merzlo. Cvetja še ni nikjer viditi, kakor druge leta. Po malim so začeli po nogradih delati. Bog bo že storil, de bo prav.

Na Reki, 28. sušca. Včeraj smo končali s tiho mašo prvi dél šolskiga leta. Kako bi se pač vsi s hvaležnostjo proti nebesam ne ozirali, ker nas je ljubi Bog zdrave in čerste ohranil, de smo mogli v svojim poklicu delati! Popoldne so se začele v kapelici Matere Božje 7 žalost ob 3. šolske duhovne vaje. Drugi katehet, gosp. Mihič, jih je pričel s krepko besedo v laškim jeziku. Govoril bode o zadnjih Kristusovih besedah na krizu, ter bo z njih potrebne nauke snoval. V torik jutraj bo občna spoved in obhajilo. — Zdaj pa še kaj družiga. Sv. Jožef ni sicer v senjski škofiji zapovedan praznik, vender ga tukaj in mende skorej povsod praznično obhajajo. Iz tega se vidi, v kakšni časti ljudstvo sv. Jožefa ima. — Praznik Matere Božje 7 žalost je bil v tukajšnji cerkvi sv. Vida prav praznično obhajan. Mariini altar je bil lepo ozališan in razsvitljen; ne vém se spomniti, de bi bil kdaj pri tako lepo napravljnim altarji sv. mašo bral. Ob 10. je bila peta maša z leviti, ob 11. pridiga, ktero je imel laški postni pridigar, govoré od Ma-

riiniga terpljenja in žalosti — in ob 12. zadnja tiha masa. — Sicer je pa še ta izvrstni govornik pridigal v praznik sv. Benedikta v nuški cerkvi od ljubezni — od natorne in Božje, in (28.) cvetno nedeljo od potrebe poboljšati se, napred ko mogoče — in kako nevarno je pokoro vedno odlasati. — Bil sim tudi dans v farni cerkvi pri velikim opravilo. Tu sicer nimajo biganec ali butar, kakor na Kranjskim, vendar derži večidel skorej vsak s kmetov pridši kako oljkino vejico v roki — posebno otroci, kar me je živo spominjalo na tiste izraelske otroke, ki so pred Jezusom z oljkinimi vejicami šli ter mu „hosana“ klicali. „Pasión“ se je bral po obredu kej veličastno v slovenskim jeziku.

Vreme je drugo polovico mesca sušca skorej vedno lepo in toplo, le malokdaj je bora popihala. Jutra pa so še vedno hladne, ker so bližnje gore z belim snežnim pasom še prepasane. Da, še celó po noči od 25.—26. jih je sneg vnovič pobežil, tudi tistim na otocih ni prizanesel. Zgodnji sadeži, kakor mandeljni itd. zdaj že kar lepo cvetejo — ni lepšiga, kakor z okna po nogradih, po morji se ozirati, in hladne pomladanske sapice zajemati! Pri Vas pa morebiti še debel sneg polje pokriva (de bi tako ne! Vr.), in se le ponarejeni cvetki očem kažejo. Narava že vstaja iz zimskiga spanja, že obhaja vstajenje, Cerkev ga bo skorej, in človek! kdaj ga bodeš ti? Bog!

Iz Šent-Andreja na Koroškim. 24. sušca. Kakor pri vsih drugih, se je tudi pri vuzeniškem misijonu obilno razodevala moč gnade Božje. Akoravno je fara silno gorata, veliko farmanov več ur hodá silno težavne pota ima, in akoravno zavolj novo padeniga globokiga snega z mnogih hribov še celó nobene gazi ni bilo, tako de ko so v cerkev hodili, je mogel zdaj edin zdaj drugi naprej hoditi in gaz delati; so vendar domači in bližnji farani od perviga do naslednjiga dne tako pridno v cerkev hodili, de smo mogli v vsi resnici prav zadovoljni biti. So tudi v vsih rečeh prav radi vbogali, in kolikor se je dalo viditi, tudi opravljali z veliko gorečnostjo svojo misijonsko pobožnost. Vuzeniška fara šteje le samo 1530 duš, in vendar je bilo z vsimi nad 3700 ljudi obhajanih; in sicer: otrok do 16. leta 241 (med temi je bilo nad 70 otrok iz sosednje primonske fare, ktere so ondotni goreči gosp. fajmošter lepo pripravljene z visokiga Pohorja pripeljali); žen 627; mladenčev 481; mož 670; deklet 960; beračev okoli 100, in ptujih sploh 624. Spovednikov je bilo vedno okoli 20 pripravljenih, in ker se je toliko molilo in je bilo 121 sv. maš te dni branih, se homo mar čudili, de je vsa ta združena pobožnost ganila preljubeznjivo serce Jezusovo, de je tako obilno rosil svoje gnade nad verno množico, skesano in objokano? V spomin sv. misijona so postavili Milostljivi knez in škof svojim nekdanjim vuzeniškim farmanam velik in silno lep misijonsk križ pri cerkvi, in so tudi pri misijonskim križu sami navadno pridigo od misijonskiga križa imeli. V ta namen so tudi posebno pesem zložili, ktero smo gredé iz cerkve, nazaj v cerkvi, in tudi pri odstavkih pridige z združenim glasom prepevali. Pri vsakim odstavku je ponavljal kor: O sveti križ, življenja luč! — O sveti križ, nebeški ključ! — Ponižno te častimo — zvestobo obljubimo. Te besede so tudi v žegnano tablico vdolbene, ki je pripeta na misijonski križ, de jo ljudje pobožno kušujejo.

Kakor slišimo, se ategneta to leto še tudi dva druga misijona na Koroškim obhajati. Razun sv. misijonov tudi eksercicije ali duhovne vaje vedno bolj pogoste prihajajo. V tem postu so jih obhajali v Šent-Lenartu in v Wolfsbergu na Koroškim domači duhovni, v Ponkvi in v Šmartnu na Štajerskim pa misijonski duhovni iz Celja. Te duhovne vaje se pa večidel le za posamezne stanove obhajajo. Duhovni tistih far, kjer so že misijon in pozneje duhovne vaje imeli, pravijo, de je misijon podobin drevesu (plugu), duhovne vaje pa brani. Kakor drevo terdo zemljo preorje in preoberne, tako misijon oterpnjene serca grešnikov; kakor pa brana razorano zemljo lepo poravná in setev lepo za-

gerne, de zamore toliko lepši kaliti, tako poravnajo duhovne vaje, kar je pri misijonu bilo včasih še le začetiga ali tudi do dobriga še ne opravljeniga, in zagernejo še bolj varno in globoko misijonsko setev v serce farmanov, de zamore roditi toliko gotovši in obilniši sad. Zato pravim: Bog daj prav mnogim dušnim pastirjem, pa tudi keršanskim srenjam sveto hrepenenje po misijonih in duhovnih vajah. Vi pa ljubi bravci odgovorite: Amen.

Iz Marburga. Δ Pri nas se je dozdej malo kaj posebniga v cerkvenih zadevah dogodilo, ali ker je naše mesto po milosti svetiga Očeta papeža Pija IX. dobilo čast škofovskiga mesta, smemo pričakovati, de cerkveno življenje se bode zmiram lepše razcvetalo. Vender že zdaj se najde nekoliko snovine za dopis v cerkven list. Tako na primér ročno zidamo poslopje za prihodnje škofovo stanovališče, in tudi za ozaljšanje stolne cerkve sv. Janeza kerstnika smo začeli skerbeti. Slavni naš prihodnji višji pastir Anton Martin so v lepim prijaznim listu do Marburžanov izrekli vošilo, de serčno želijo najti svojo nevesto lepo okinčano. Ta želja je našla dobro zemljiše pri pobožnih gospéh marburškiga mesta. Stopile so v kolo naj imenitniše Marburžanke, in so že začele se posvetovati, kaj bi nežne ženske roke naj lepšiga utegnile storiti za Božjo čast in veselje slavniga ženina. Upamo de pobožne serca bodo zadosti reči našle, ktere so prihodnji stolni cerkvi potrebne. Tudi zavoljo slovesniga sprejema se že posvetujemo, in upati smemo, de tudi v ti zadevi bode mo rešili slavno nalogo.

Za škofovo poslopje se obečani prineski že plačujejo. Dosti onih, kteri niso pervokrat nič obljubili, ker se reč ni bila dognana, zdaj z lepimi dari prihaja. Ako bode vse do perviga vinotoka (oktobra) gotovo, bi ob onem časi že utegnili Svitliga škofa v svojo sredino dobiti. Marburško mesto z okolico se je v posebnih pismih lepo zahvalilo za dodeljeno srečo pri svetim Očetu papežu, pri svitlim cesarji Franc Jožefu, pri visokočesnim metropolitu solnograškim, pri milostivim škofu Antonu Martinu, in pri gg. ministrih notranjih reči in bogočastja.

S koncam mesca mal. trav. odidejo vojaški odgojenci iz Marburga v Štras, in bode se tudi poslopje, v kterim so ti odgojenci prebivali, popravljati in pripravljati začelo za stanovališče mladih duhovnov.

Tudi gimnazijska cerkev sv. Alojzija dobi novo podobšino sv. Alojzija in dva nova altarja v čast štajerskih mučencov sv. Viktorina in Maksimilijana.

Ker ravno od té cerkve govorim, še tudi morem povedati, de se v tej cerkvi služba Božja kej lepo obhaja. Študenti so v petji dobro izurjeni, in za vsaki praznik imaje lepe cerkvene pesmi.

Na cvetno nedeljo smo čuli Palestrinov Miserere od študentov tako izvrstno peti, de smo bili do solz ganjeni.

Kadar so večji prazniki, imaje večidel levitirano maso, ker je 5 duhovnih profesorjev. 30. sušca so študenti imeli velikonočno obhajilo, in djalo je katoliškemu sercu posebno dobro, ko smo vidili gosp. profesorje duhovne in posvetne s študenti vred k spovedi in k sv. obhajilu iti. Lepi zgledi več koristijo, kakor lepi nauki, in gotovo bode usmiljeni Oče nebeški tudi temu lepimu zgledu svoj obilen blagoslov podelil.

Tudi za ozaljšanje cerkev na kmetih se dosti stori. Tako so se spet v kratkim po blagim prizadevanji gospodov dušnih pastirjev cerkve sv. barbarska, miklavška, lutomerska, šent-lovrenška ponovile.

Veseli tudi katoliškiga potnika viditi, de srenje rade stare križe in kapelice popravljajo. Tako lepši ukus v malariji kažejo podobšine v križih hočke in frajhamske fare. Res še tu pa tam kak podert križ ali zamazana kapelica čaka ponovitve, pa tudi to se bode še zgodilo. Ljudstvo je vneto za Božjo čast, samo de je treba umniga pogona. To-liko za zdaj. Utegnili bi za kak čas kaj več dobiti. (Homo s častitimi bravci vred prav hvaležni za dopise. Vr.)

Iz Feldkirch-a na Vorarlberškim, 21. sušca. Praznik sv. Jožefa se je letas tukaj v penzionatu OO. jezuitov bolj slovesno obhajal kakor sicer, zato namreč ker so ravno c. k. šolski oglednik, gosp. Jožef Köhler, tukaj bili. Obhajal se je v mnogih jezikih in s petjem cerkvenih pesem:

V prvo se je pela neka pesem v čast sv. Jožefu. Ko so jo odpeli, je učence Schweighofer imel lep nagovorček v nemškem jeziku, v katerim je povzdigoval čednosti in svetost sv. Jožefa. Potlej je bral baron Herzogenberg, tudi v nemškem jeziku, neko prigodbo od časov turskih vojsk, in v ti prigodbi je pokazal, kako je posebno tistikrat sv. Jožef avstrijskemu cesarstvu veliko pomoč delil. Nadalje je govoril Ritter Ehrenheim od truda in pokoršine sv. Jožefa v ogerskim jeziku. Še dalje je zglasoval grof Zardheim pesem v čast sv. Jožefa, ki je bila posebno za ta dan vmirjena, po nemško. Nadalje jest v slovenskim jeziku. Potem so peli pesem v čast Marije in sv. Jožefa. Po pesmi je govoril grof Kerksenbrok, v westfalskim narečju, baron Giovanelli v laškim, Humelauer v francoskim, baron Háza v poljskim jeziku, baron Tschudy v alemanskim ali švajcerskim narečju. Potem sta brata Parr iz Londona imela pogovor (dialog). In poslednjič grof Hönnin in Breitbach tudi pogovor od bega v Egipt. K sklepu so se zapeli eno pesem in tako se je dokončala ta prelepa, mikavna, podučna in spodbudna veselica. — Gosp. šolski oglednik kakor tudi v. č. O. vodja (rektor) sta nad to slovesnico svojo zadovoljnost prijazno razodela. Bili so pričujoči tudi gimnazijalci iz mesta. Vseh poslušavcev je bilo kakih 450—500. O veliki noči bo zopet enaka veselica in akademija. Za tistikrat so mi pa že neki pater obljubili, da mi bodo prav lepo zdelali vso slovesnost, ktera bo takrat v cerkvi kakor tudi pri veselicah. Jest bom takrat klavir igral in morebiti zopet kaj v slovenskim jeziku besedoval. Šolski svetnik namreč vsih slovanskih jezikov narečja umé zunaj rusovskega, pa tudi nekaj jutrovskih jezikov, in se angleško, špansko, francosko, grško in latinsko. (Za enake dopise smo posebno hvaležni, ker se iz njih da mnogo učiti, in se kaže, kako mojstersko vedó OO. jezuiti strinjati „utile dulci“. Vr.)

Razgled po kersianskim svetu.

Severinska družba spet letas naznanuje romanje k grobu ss. Petra in Pavla; kdor hoče k tim romarjem pristopiti, se mora do 15. t. m. pri odboru te družbe na Dunaju (Ballgasse št. 930) pisemno oglasiti in 200 gold. sr. vložiti. — Z Dunaja Mlada družba Marijniga neomadežaniga spočetja v pomoč katoličanov na jutru že začanja darov dobiti. Iz teržaško-koperske škofije je ravnokar 200 gold. dospelo. — Izverstni, v katoliškim duhu vredovani politički časnik „Volksfreund“ gre to dobo s 1.600 iztisi z Dunaja na ven razun tega, kar se ga v mestu odjemlje, in bravsko njegovo občinstvo vedno rase, kar je pa vse premalo v primeri s spačnimi listi, ki občinstvo s svojimi zapeljivimi nauki kazé, in se jih vender na tavnente oddaja! V poslednjih listih tega časnika se bere izverstin spis: Anton Alojzi Wolf, ljubljanski pokneženi škof, od dr. W. — V Kraljevogradu imajo od l. 1851 družbo naj svetejšiga imena Jezusoviga, ktera ima namen, pitje žganja in družih škodljivih pijač zatirati, in za posvečevanje nedelj in praznikov skrbeti ter z besedo, zgledi in molitevjo v ta namen delati. — V Pobenhauseu-u na Parskim se je družba mladih ljudi osnovala, ktera ima namen, nespodobne in nesramne pesmi zatirati, in namesto njih pametne pa vedrivne pesmi zlagati in razširjati. Pustni torik je bila družba napravila veselico, v kateri je svoje poštene pesmi na poskušnjo dajala, ki so vseskoz dopadle. — Taka družba je res hvale vredna, in

tudi Slovencam bi po več krajih zlasti 4 družbe potrebne bile, namreč: 1) Ne kleti in rotiti se, 2) ne kvantati, 3) ne umazano peti, 4) ne ponočevati. — V Parizu sta bila 13. u. m. obglavljena 2 nar strašnejši kovarnika, ki sta hotla cesarja Napoleona potuhnjeno umoriti, Orsini in Pierri. Bila sta sicer oba spovedana in obhajana, ali Pierri je razodeval slabo skesanje in spreobrnjenje, Orsini je na morišnici objel duhovna in kušnil britko martro. Bog se usmili njegove duše! Tako se pogrezva nesrečni grešnik od brezna do brezna, da ga poslednič nar hujši doseže. — V Rimu se je bilo 28. svečana elo sveto leto in je terpelo do 28. sušca. Sveti Oče so za ta milostni čas verne zlasti opominjali moliti, da bi se celi narodi v katoliško Cerkev povračevali, kar je tolikanj zaželeno. Vse predobro poznajo tukaj težavnost, ktera se takim povernitvam v trumah ustavlja, se piše v „Missionsbl.“; ali Pij IX. imajo živo vero, kakor nekdanji preroki in aposteljni, in sveti Oče imajo serčnost, od Božje vsigamogočnosti in milosti ne le prositi ampak tudi upati, kar se ljudém nemogoče zdi. — Ljudje v Rimu imajo vero, da morajo vselej po 3 kardinali ob enim umreti, in ta misel se jim je zdaj zopet poterdila, ko so v kratkim 3 emenencije umerle, kakor je bilo že rečeno. Kardinal Fieschi so mislili že pred poldrugim letom, da so na pragu smerti in so poslali k sv. Očetu po papežev blagoslov za poslednjo uro (ker v Rimu si morajo duhovni to oblast s posebno prošnjo pridobiti in se deli sploh le fajmoštram in sprednikom duhovskih redov). Sv. Oče so odgovorili s sebi lastno živostjo: „Blagoslov dam, ali takrat njih Emenencija še ne bodo umerli“. In zares se je zoper vse pričakovanje zboljšalo. Tudi stari kardinalski prednik Macchi so enkrat mislili, da morajo zdaj in zdaj umreti in so se sv. Očetu živo priporočali v molitev. Pij IX. se smehljajo in so tolaživno priterdili odgovorivši: „O Vaša svitlost bo živela še deset let in morebiti več“. To je bilo l. 1848. in res so starček (roj. 1770) še zdaj precej na nogah. Rekli so večkrat v težki bolezni z jasnostjo: „Ne bom še umerl, sveti Oče so mi še deset let obljubili“.

Mili darovi.

Za afrikanski misijon:

Iz Tersta 130 gold. (ne 1 gold. 30 kr., kakor je bila v poslednjim listu pomota; — de bi jo muri popil!)

Za misijon gosp. Olivieri-a:

Pustite male k meni: 15 gold. — V. č. fajmošter L. D. 1 križavec, t. j., 2 gold. 12 kr. — Gosp. prof. B. 1 gold.

Domači černivčki veselo Aleluja vsim dobrotnikom vošijo. Še tudi posebej hvalo blagi roki za pirhe!

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Selška fara je 16. u. m. razpisana. C. k. deželina vladija je 20. u. m. naslednje duhovnije podelila: Dragatush gosp. Jan. Šuler-ju, duh. pom. v šent-Kancijanju; Spodnji Suhor g. Jan. Škofic-u, duh. pom. v Toplicah; Železnike g. Ant. Jeglič-u, lokalistu pri sv. Urhu; Vojsko g. Ant. Mejač-u, duh. pom. v spodnji Idrii. Umerl je 25. t. m. v Kamniku č. O. Ksaveri Hudo-vernik, nekdanji gimnazialni prof., iz reda sv. Franciška. R. I. P.!

Spremembe čč. gg. duhovnov v lavantinski škofii. Anton Žober, je izvoljen fajmošter v šent-Ilu pri Turjaku; Marka Vučajnik, fajmošter v Obirji; Anton Ferme, kurat v šent-Lorencu v Vuherjih; Juri Grum, kurat v šent-Janži na Ojsterici; O. Nicefor Hočevnar, franciškanski reda, namestnik v Belih vodah. Umerli so: Franc Horvat, fajmošter v počitku; Jožef Pinter, kurat v Stranicah; Jožef Pagon, fajmošter v počitku; Rafael Vegond, kurat v Belih vodah. R. I. P.!